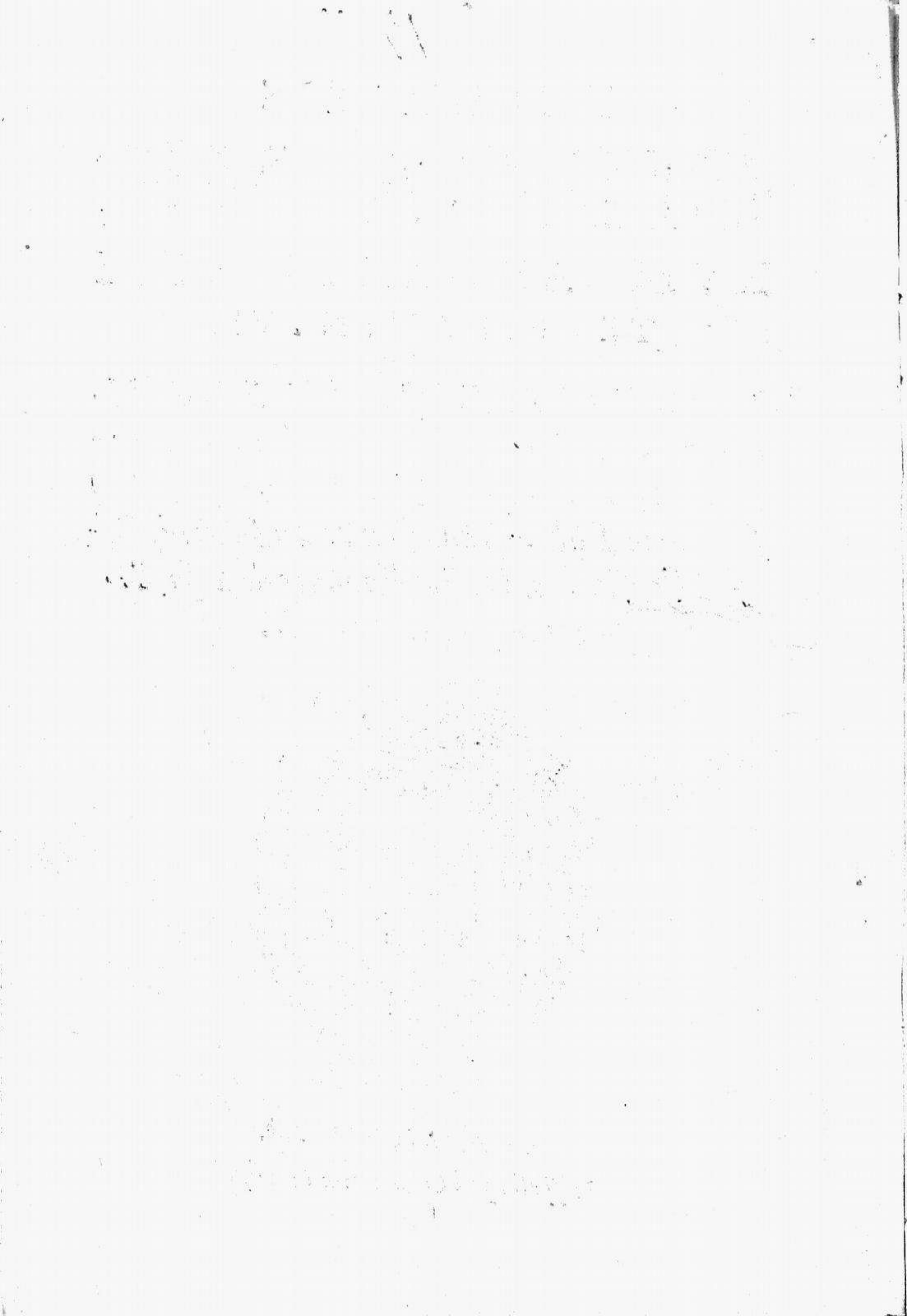

EPHRASIS
CIRCA VE-
RVM ARGENTI VIVI
TEMPERAMENTVM.

DOCTISSIMO, ET NOBIL-
lissimo viro Gasparo Vallejo Alderete Licen-
tato in iure Pontificio & Casareo, Regio Con-
siliario in Eliberritano Conuentu, sancti q³ Of-
ficij Consultori, Doctor Joannes de Sosa, So-
tomayor, Luzero D.

CVM LICENTIA.
Hispani apud Clementem Hidalgo.

ISPALI HODIE, VIR clarissime, vivo, & audeo dicere, vivo (tametsi à te, à tua benevolentia, & humanitate longo intervallo, disjunctus) Medicæ facultati meam, quantulamcunq; operam, seriò impēdo; hīc vires omnes, artusq; libro, nec curo, quid Cotta aliquis, aut Carus moliantur in aula. Studia semper mihi in corde, in visceribus, in animo, sunt: libri, dum vacat, in manibus, in sinu; mortalium generis salus, & cōmodum me movet, incitat, impellit. Quid ni? an cum ignavo fucorum pecore, à sedularum apum alvearibus iners & inutilis excludi patiar? patiar in illorū albo reponi, qui vere cum Lyrico clamant? Nos numerus sumus, & fruges cōsumere nati? non patiar ædepol, nō ferā. Saluti ergo hominum, quantum potuero, prospiciam. Tanto operi, dum vita, diligenter incumbam; & perpetem usq; ad extremum diem laborem impertiar. Sed hoc parum est, nisi in mortem quæramus antidotum, & post eandem, etiam Persephone renitente, superstites viuamus, ut posterī per nos viuant. Ista mente aliquid scriptis mandare, & sedulam studijs operam navare posteris decerno. En decretum, vir clarissime, en laborum primitias, en primum illorum fœtum, en libellum non sine vigilijs & elucubrationibus confectum, ad te defero, & ambabus (quod Græci ajunt) manibus tibi offero. Splendor, sapientia, virtusq; tua me impulerunt, & presertim comitas, benignitas, & humanitas, quas sæpe expertus, sæpe miratus sum, sæpe miror: idcirco monumentum hoc in omnium oculis constituo, quod tametsi æternum ex se non erit, tamen jam, præsentio tua protectione futurum. Vale.

DIEBUS antea actis (nobilissime vir) dubitabamus, quod nobis incidit in quaestionem, An scilicet, argentum vivum calidum, aut frigidum esset. Et, si unctio ex eo constans capiti esset ad movenda pro lue Gallica, seu Venerea profliganda. Quae duo, nutu Dei, ac Deiparę Virginis Marię, tum rationibus, tum autorum testimonijs & argumentis elucidabo. Ad rem igitur deveniendo, Argentum vivum dictum est, quasi continuo moveatur, & vivum veluti videatur. Aristoteles Argentum liquidum, fluidum, & fumum vocat. Dioscorides, & Græcorum plerique, hydrargyron, hoc est, Argentum aquosum vocat, quibus tamen duobus vocabulis Plinius abusus est in eorum explicatione. Argentum itaq; vivum metallum est liquidum, & aque modo fluidum, mobile, colore argenteo, sed livescente parum. Qui de eo scripserunt, duo ejus genera constituerunt; nativum unum, & purum, quod in venis fodinarum argenti invenitur; factitium alterum, quod ex nimio excoquitur, quod solum a Galeno fuit cognitum. Dioscorides utriusq; meminit lib. 5. cap. 884. At controversia hæc facile potest tolli modo intelligamus Plinium illud, quod nativum, sive fossile esse diximus, argentum vivum; quod vero ex nimio excoquitur, hydrargyrum appellare; utraq; species pestilentem exhalat odorem, auramq; plane exitialem. Galenus, qui tantum factitium cognovit, ut supra diximus, per hæc verba se explicat; Hydrargyrus non est ex sponte nascentibus medicamentis, sed ex ijs, quę præparantur veluti psimythium, ærugo, psoricum, lithargyros, nullum autem ejus feci periculum, neq; quod interimat, si devoretur, neq; ubi foris admota sit. Non est mirum, si hydrargyrum appellet Galenus, quemadmodum Plinius

nus, quem secutus est, qui solo factitio id nomen tribuendum voluit. Vitruvius quoque Dioscoride, & Plinio antiquior, libr. 7. argenti vivi mentionem faciens (nec hydrargyrum nominat) solius nativi meminit. Augusti etiam ætate argētum viuum, nativum tantummodo dicebatur, in qua re Falopium virum doctissimum, & alios hallucinatos esse, cuicumque Vitruvium non oscitanter legenti, perspectum esse potest. Quomodo autem verba Theophrasti (ex quibus multa accepit Plinius, & ex quibus factitiū etiā, argyron chytō, sive, argyrochytō, vnica voce ab ipso vocatū videtur) sint interpretanda, manifestum jam. Et, ne Græcizando multum temporis spatium consumamus, videndus est super hoc Hieronymus Mercurialis variarum lectionū, libr. 2. cap. 14. ipse autem hujus rei verus est interpret, §. id est, & postea §. fit vero, quod infra subsidet Cinna baris, quod autem supra natat, lotura est. Olerius quoque quinque hydrargyri species enumerat, libr. de institutione Chirurgiæ, fol. 113. Sed eligendum suadet purum, splendidum, albicans, bene depuratum plumbo. Sic etiam suadet Ioannes Duboys gravissimus pharmacopola Parisiensis, sectione 2. capit. 10. ad finem dicens; Accipe alutam fortem, & satis amplam, pro quantitate argenti viui, & in ea argentum viuum include, & alutam optime ligatam manu stringe, & comprime in aliquo vase, statim videbis argentum vivum ab aluta exire; & plumbum, si adsit, remanere in aluta. Et suspicor ne caustici naturam referat, ut Olerius dixit. At vero in præfenti non agimus de argento vivo factitio, sed de fossili naturali, simplici in sua minera existēti, quod est in sua altitudine frigidum, & humidum, ut ait Aristoteles de perfecto magisterio, apud theatrum chemicum,

& ut constat ex Aufonio poëta his carminibus.

*Toxica Zelotypo dedit uxor Mæcha marito,
Nec satis ad mortem credidit esse datum,
Miscuit argenti lethalia pondera vivi,
Cogeret ut celerem vis geminata necem.
Dividat hæc si quis, faciunt discreta venenum
Antidotum sumet, qui sociata bibet.
Ergo inter se se dum noxia pocula certant,
Cessit lethalis noxa salutiferæ.
Protinus & vacuos alvi petiere recessus
Lubrica dejectis qua via nota cibis.
Quam pia cura Deum! prodest crudelior uxor,
Et cum fata volunt, bina venena juvant.*

Ex quibus manifeste constat, argentum viuum ex natura sua frigidum esse, & humidum; nam toxico, quod summe est calidum, repugnare visum est. Toxicum enim Latine, Græce autem toxicon. Venenum, quo sagittæ tinguuntur, quod ab arbore Taxo, duxisse nomen videtur, Græce, taxos cæ smilax, arbor, tota facultatis vi, venenosa, ab ejus etiam nomine toxicon refert appellationem, qui de ea arbore gustauerunt, celerime nocte corripuntur, quando & umbra lethalis, in Pyreneis Galliæ montibus frequens, locorumq; incolis Ipheam & Iph. Dioscorides lib. 4. cap. 68. lib. 6. cap. 12. unde toxicum venenum est præsentaneum, quod sine dilatione operatur. Et faceret adultera mulier, ut suus maritus cito periret, nisi miscuisset venenum frigidum (etiam si quantitate operetur) calido toxico. Liber tandem evasit, quia contraria contrarijs curantur. Vide Galenum 5. simplicium, cap. 19. At sunt, quæ tota essen-

essentia nobis contraria sunt, & tertio simplicium, cap. 19. §. quęcunque autem frigiditate occidunt, ea exigua quantitate sumta mortem non afferent; Vide etiam Iacobum Greuinum, lib. 2. cap. 7. de toxico, à folio 183. ad folium 184. §. toxicum, ubi ait, esse de natura eorum, quę tota sua substantia, humanę vitę insidiantur, præterquam quod occultam quandam, & maleficam vim habet caliditatis, & siccitatis extremę particeps est.

Quod autem argentum viuum sit frigidum, & humidum, sic probo; Materia metallorum est argentum viuum, quod se habet tanquam mater, sulphur vero tantum inductiuum formę, ut profitentur Paracelsitę ex Isaaco Holando, qui omnia cõficit ex tribus in creatione, addũt salem, licet ipse Paracelsus interdum ex aqua constituat, est tamen aliquid discriminis, nam Mercurius juxta eorum opinionem, ita materia est, ut magis patiatur, sulphur ut magis agat, & addesset corpus, quod solidum præbeat, & formalem videatur conferre rationē, & proprietates, præterea Coarctetanus solum Mercurium posuit materiã, sulphur addi docuit, quod vim habet introducendi formam. Metallum quodcumque est frigidum, & siccum, sed argentum viuum est frigidum, & humidum: ergo metallum habet frigidum à materia, quę est argentum, siccitatem autem à sulphure, quod potens fuit consumere humiditatem argenti viui, ut possit introducere formã metalli, quod est frigidum & siccum: ergo bene sequitur, exempto sulphure, remanere frigidum, & humidum tanquam materia nuda metallorum. Videndus est Petrus Bercorius Pictaviensis, tomo. 4. moralium, lib. 11. cap. 29. dicens; Argentum viuum, calidum, & humidum esse, habens enim sulphur: ego autem de simplici intelligo (de quo non in-

telle-

tellexit iste autor) tanquam metallorum materia nuda, non de cōposito, & si permixtum plumbo sulphur depurari licet, ut advertit Ioannes de Vboys, citato cap. Mathiolus super dioscoridem, libr. 5. cap. 70. fol. 674. §. res est sane admodum disposita ad metallorum omnium generationem; quam ob rem ipsorum tum origo, tum semen argentum vivum appellatum est. Quinetiā non addensari putant, quòd ei non insit caliditas, & siccitas tanta, quanta ad id muneris obeundum sufficiat.

Secundo probatur; Argentum vivum vim Narcoticam habet, cum quoscunque tumores leniat, & mitiget; & ob hanc etiam rationem, ulceribus malignis opitulatur, bilisq; ardorem retundit, cum vehemēter humidum sit, ut tenet Fernelius, libr. 2. de abditis rerum causis, cap. 14. fol. 211. & de lue Venerea, cap. 7. post medium, folio 60. §. dolores quoscunque, tum calidos, tum frigidos vi narcotica sistit.

Tertio probatur; Argentum vivum aliud est vulgare, aliud philosophorum; vulgare sic potest cognosci, quia non detinetur in igne (nisi conjunctum fuerit alio argento vivo corporeo, seu factitio, quod est calidum, & siccum) ob nimiam sui frigiditatem, & humiditatem, ita ut indigeat conjunctione argenti vivi factitij, ut clarius manifestat annulus argento vivo plenus, quem si ad ignem applicemus, illico ut calefieri incipit, nō potest supra mensam retineri, cujus causa est manifesta cōtrarietas, & repugnantia, quæ est inter frigidum, & humidum, & calidum, & siccum.

Quarto probatur; Nam argētum vivum habet se passive, sicut fæmella, ut tenet Raimundus Lulius, in clavícula, cap. 1. ad finem.

Quinto probatur; Quælibet res gravis frigida est magis.

gis, & ponderosa, argentum vivum est grave, & ponderosum: ergo est frigidum. Ratio tenet verum, facta comparatione humorum calidorum, & frigidorum, frigidi graves sunt, secus vero calidi; frigidi, ut pituita, & melancholia, calidi vero ut sanguis, & bilis.

Sexto probatur; Quelibet res alba insipida, est diaphana, & frigida, tale est argentum vivum. Hæc ratio est vera, quoniam inter olera & fructus, qui sunt insipidi, frigidi sunt; semperviva, portulaca, lactuca, & aliq̄ mullæ, quæ sunt frigida, & aquosæ, sunt insipida.

Septimo probatur; Hydrargyron, quod Græci vocant, dicitur à quodam Græco nomine, hydoor, quod est aqua: ergo, si vera est Aristotelis maxima; orta attestari suis principijs, sicut aqua frigida, & humida est, sic argentum vivum.

Octavo probatur ab effectu; Fossores, qui argentum vivum simplex, & vulgare ex fodinis eximunt, frigiditate maxima, & humiditate affecti sunt, ratione cujus paralyti corripuntur; paralyti provenit à causa frigida & humida, & hac ratione nervi corripuntur tremore: id probatur ab Hippocrate 5. aphorismo 18. Frigida inimica ossibus, nervis, dentibus, & spinali medullæ, calida vero grata, ea de causa facit convulsionem, rigorem, & alia multa damna, ut multoties contingit in unctis unctioe argēto vivo permixta, præcipue si facultas animalis ex sua natura languida est, ac imbecillis. N.

Nono probatur; Quidquid repercutit humores ab exterioribus ad interiora, frigidum est, ut probat Galenus, 5. simplicium, cap. 17. loquens de repercussivis; argentum vivum est hujusmodi, ergo est frigidum, ut frequenter videmus in ijs, qui expuunt ob hydrargyricam unctioem.

Si quis objiciat (ut Constantinus facit) non esse necessarium , illa , quæ sunt ponderosa , frigida esse , calx enim marchasita , sal , alumen , argentum vivum sublimatum , hæc omnia gravia sunt , & non sunt frigida : ergo aliqua eorum sunt caustica , nec bene sequitur , levia esse calida ; camphora enim levis est , & non est calida , sed frigida (loquor de camphora antiquorum , non de illa sophistica , quæ passim reperitur in pharmacopolio .) Ad secundam rationem dicunt , non esse opus , omnibus rebus habentibus colorem album inesse frigiditatem , quia argētum vivum sublimatum , calx , alumen ustum , & alia multa alba sunt calida , nō tamen frigida . Quod considerans Averroes dixit , colorem album reperiri posse in rebus frigidis sicut in nive , grandine , glacie , & gelu ; & in calidis ut in argento vivo sublimato , calce , alumine . Ij doctores quanquam primæ rationi optime respondent , non tamen secundæ . Nos non dicimus , argentum vivum esse frigidum , quia album , nec illa , quæ sunt alba , aquosa , insipida , necessario debere esse frigida , ut dixit Galenus , lib. 2. de alimentorum facultatibus ; illa dicuntur insipida , quæ gustum non alterant calore , frigiditate , humiditate , aut siccitate : & cum argentum vivum insipidum sit , & natura aqueum , ea ratio convin- cit doctores de necessitate esse frigidum ; sed tamen humiditas argenti vivi est crassa bene permixta siccitate , & ea de causa fluidum non est sicut aqua , imò servat terminum . Hoc ipsum bene notavit Jacobus Casaneus , in suo tractatu de morbo Gallico . Concludamus igitur , quod argentum vivum , seu Mercurius est albus , frigidus ; & ponderosus . Sed antequam ulterius progrediamur , responsum contrariæ sententiæ opinionibus præbere debemus . Sicq; uno verbo omnibus respōdemus ;
ut re-

(ut refert theatrũ Chemichũ in Argyropœiæ, & Chryfopœiæ, fol. 22.) est duplex, alterũ proprium, ac verum seu minerale, hoc est frigidum, & humidum, ac tenuiffimum. Ex hoc apparet, quod corio involutum, & expreffum, vehementer transfireat corio illæfo, quod oleum quanvis tenuiffimum in effentia, transfireare non poffet. Argentum vivum eandem fere gravitatẽ cum auro habet, fexta enim tantum parte, auro minus grave effe, etiam experientia conftat, quanvis Geber præclarus alchimiftarum philofophus, ac Arabs, qui noftræ fententiæ fuffragatur, lib. 1. de fuma præfationis magifterij, cap. 3. dicens; argētum viuum frigidum, & humidum effe, tamen ipfum profitetur auro effe gravius, fed forfitan de argento viuo purgato, & paulum ab humiditate nimia arte vindicato, intellexit.

Aduertendum tamẽ eff, quod ficur metallorum materia eff argentum viuum, ut diximus, eodẽ modo proximã materiam effe auro, & argento: fed uno verbo dicamus Argentum, & aurum crudum effe. nõ folum eff illud vulgare, quod foffile dicitur, argentum viuum, quod ex fodinis Hispaniæ noftræ (ut Almaden) foffores excipiunt, verum etiã illud, quod ex corporibus imperfeete mixtis plumbo, ftanno, ære, ferro, fubtili arte elicitur, inter quæ omnia vulgari huic noftro nulla, nifi in folis accidentibus quibusdam differentia in eff. Fluida enim fere funt, & ejuſdem proportionis, ac grauitatis. Verum argentum viuum corporeum magis eff coctum vulgari, cum etiã inter fe aliud alio magis ac minus digeftum eff, omnia tamen vi ignis in vaporem feruntur furfum, alia celerius, quia minus cocta, alia tardius, maxima vi ignis, quia magis decocta funt; proinde vulgare argentum viuum indefinitã habet humiditatem om-

nium celerrime infimum vi ignis abiit, cuius rationem assignat Ioannes Geminianus ordinis Prædicatorum in summa de exemplis, & rerum similitudinibus, lib. 2. de metallis. & lapidibus, cap. 35. quantum sit superbiæ vitium detestabile, fol. 107. §. 4. quia argentum viuum est cito euaporabile, cuius fumus multum nocet astâtibus, eo quod paralyfum, & tremorem inducit relaxâdo nervos, & remolliendo. Vnde infert iste autor similitudinem ad hominem superbum, qui cito vaporat per iram, & impatientiã. Quod idem tenet Gastonis Clauici Apologia Chrysopeiæ, & Argyropœiæ, fol. 20. Est etiã quoq; factitium, quod argētum viuum sublimatum vulgo (quod fatemur esse calidissimum, multis in locis) ignis mortuus nuncupatur; hinc est, quod effectus naturalis argenti viui prouenit ab humiditate summa, & frigiditate, aliàs in puluerem conuerteretur argentum viuum, si caliditatis, siccitatisq; esse participem vi ignis asseueramus, sed in fumū euanescit, ut in ligno viridi contingit. His rebus superioribus intellectis, facile erit, respondere illis, qui defendunt, esse calidum; sed si per argentum viuum intelligunt minerale, quod est tanquam anima malagmatis Gallici, quo inungimus lue Venerea laborantes, illud nō est calidum, sed frigidum. Sed ne per ignota procedamus, afferam (rogatorum præstantissime) duas argēti viui definitiones; Prima est Alberti Magni, lib. de mineralibus, quæ sic habet. Argentum viuum est substantia aquea mixta terreo subtili, mixtione forti; Altera est Geueris, quam verissimam tenemus esse, quæ talis est. Argentum viuum, quod Mercurius appellatur, antiquorum usu est aqua viscosa in visceribus terre, substantiæ subtilis, albæ, terreæ, per calorem temperatissimum unita totali unione per minima, quo-

usq;

usq; humidum temperetur à sicco, & siccum ab humido æqualiter, ideo fugit superficiem planam de facili, propter suę aquę humiditatem, & non adhæret, etsi viscosam habeat humiditatē propter siccitatem ipsius, quę illud contemperat, & non adherere permittit. Quādo dicit in definitione, est aqua viscosa, non est intelligendum, quod aqua sola increpescat, & viscosa fiat, ut arguit Cōciliator contra Geuerem, nā aqua minime inspissatur sola manens, cum increpessatio, & inspissatio, nil aliud sit, nisi admixtio partium terrestrium, vel aerearum cum aqueis.

Potest contra tēperamentum frigidum, & humidum argenti viui quis insurgere hoc, vel simili argumento; Quod est causa caliditatis, calidū est, argentum viuum inducit calidos effectus, ergo calidum est: consequentia patet, quia penetrabile est, & molliñcat, & dissoluit, hi enim sunt caloris effectus, ut unicuique patet; igitur.

Secundo sic; Cui definitio calidi competit, id calidum dicitur, sed argento viuo competit definitio calidi: ergo calidum est. Maior, & consequentia patēt exemplificando, homo est animal rationale, conuertitur animal rationale est homo, calidum est, quod eterogenea segregat, & homogenea cōgregat, ut 2. de generatione est videre. Argentum viuum id ipsum facit, ut patet experientia in doloribus Gallicis, à soluta continuitate, causa humoris crassi imbibiti in musculis, neruis, ligamentis, & similibus: ut curātes homines Gallica lue affectos cum unctione admixta a argento viuo, cuius causa scirros Gallicos, seu durities, ac gummositates dissoluit, quę quidem discontinuę, congregantur.

Sed si objicias, id non euenire facultate argenti viui, sed aliorum simplicium subingredientium, contra hanc

responsionem stat experientia; ablato argento viuo, nil
valent admixta, aut saltem per multum tēporis spatium.
Sed duobus modis tibi satisfaciam; uno modo, argentū
viuum per se est penetrabile; altero modo, quod id e-
uenire potest à frictione. Præterea, quod quemadmo-
dum argentum viuum sublimatum est calidum per su-
blimationem, id aliquo modo calor partis efficere po-
test, ut idoneum, ac aptum efficiat ipsum penetrationi,
etiam si frigidi est condēsari: id semper non est verum,
quia acerum penetrat, nixq; sua frigiditate aquam, & si
calidum refrigerat per aliquod temporis spatium: ergo
non est inconueniens, inesse penetrationem, simulq; à
virtute cælesti facultatem destruēdi liem Gallicā, quia
tale; ea de causa argētum viuum dictum, quod excidat
materias, in quibus injicitur, & liquidum quia fluidum.
Quæ omnia bene D. Isidorus, lib. 15. ethymologiarum
cap. 19. & subdit iste sanctus; Seruatur autem melius in
vitreis vasculis, nā cæteras materias perforat, potui au-
tē datum interficit, pōderis causa, quod proprium est
veneni frigidi, mortem inducere quantitatē, calidi ve-
ro qualitate; ut refert Galenus 3. simplicium, cap. 19. his
verbis; Eorum ergo medicamentorum, quę frigore in-
terimunt, nullum genere lethale est sed sola quantitate,
quę vero calida sunt, & tota essentia nobis contraria, so-
la qualitate mortem afferunt; ut ipse Galenus, 5. simpli-
cium, cap. 19. subscriptum reliquit. Sed venenum, quod
quantitate enecat, ut argentum viuum, ex eo cognoue-
ris, si sanguinem cordis coagulatum inueneris, ut Gale-
nus docet, & Petrus de Albano, libello de venenis, cap.
2. de unoquoque veneno in speciali, ubi dicit; Argen-
tum viuum frigidum natura quidem, quia in ventre ter-
re generatur, & horum unum est argētum viuum, quod

intus

intus assumtum quęcunque interficit sua humiditate putrefaciente humiditatem cordis naturalem, quando autem interficit sua frigiditate actuali congelante cor, ut historia illius phar macopolę manifestat, qui nocte, ipso sitiante, inuenit vas plenum argęto viuo, quod bibit; qui mane mortuus inuentus est, & prospicientes medici mortuum, mortisq; causam inuenerunt argentum vivum exire de podice, dissecatoq; fere libram argenti vivi repertam fuisse ejus ventriculo, & sanguis cordis apparuit coagulatus, & ipsum cor similiter. Corroboratur hęc historia hoc, vel simili argumento; Frigidi est condensare, & frigidissimi, quam pro natura est, coagulare, precipue illud, quod est in loco calidissimo; nil in corpore animalis calidius corde, hoc sine controuersia verum est: ergo bene sequitur illud, quod sanguinę ventricolorum cordis potuit refrigerare, & coagulare, calidum non erat, imo frigidum, & maxime etiam frigidum, ut fuit argentum viuum naturale potatum à Sepplasiario relato in historia. Nescio quid cōtra hanc veram historiã potest mihi objici, ut conuincar? Nonnulli enim dicunt; argentum viuum mouere sudorem, ut quotidiana experiētia constat in omnibus inunctis. Iis facilis erit responsio, sudorem manasse ex illis, non ratione argenti viui, sed ratione illarum rerum ingredientium in Mercuriatã unctionem, quę tales sunt; oleum rutaceum, laurinum, dialtea, teriaca, quę cum calida sunt, tenuiumq; partium, penetrant ab exterioribus ad interiora, sic mouent sudorem, quanquã permixta non essent argento viuo. Sed ista simplicia medicamēta levarent dolores, ratione sudoris moti ab eorum qualitate, sed simul frictione ipsum Gallicum morbum non extirpassent, ut argentum vivum facit, quia tali à sua celesti

sti

sti virtute talis vis insita est. Et si maiora scire desideras ob tui ingenij acumen, argentum viuum esse animatum methaphorice, quod sic appellat tractatus Chemiæ, in Apologia Chrysopeæ, fol. 39. ex illo loco intelliges, quid sit argentum viuum animatum; nondumq; ultimã manum imponere volumus huic probationi.

Sed ulterius procedamus dicẽdo; Argentum viuum esse frigidum velut ab aqua coagulata, & concreta, sed aqua est frigida, & humida in quarto: ergo & argẽtum viuum. Et quod sit argentum viuum actu frigidum, & humidum, patet, quia magis fluit quam aqua; idẽ tenet Mathiolus, qui in præfatione, lib.6. super Dioscoridem de lethalibus venenis, quę ex excessu qualitatum elementorum, quarum mixtione constant, sic ait; Ex hoc itaq; aperte ostenditur, reperiri venena tanta humiditate exuberantia; ut homines interimere possint, ut pote quæ membra putrida efficiunt, sicut argentum viuum, quod sua humiditate modum excedente, insitum cordis natura humidum sæpe corrumpit, ut quotidie videmus in his, qui eo unguentis excepto se inungunt ad luem Gallicam delendam, in quibus præterquã quod semper gingiuas, dentes, palatum, aliasq; vicinas partes putredine afficit: unde ulcera oris in unctis fiunt non à calore, sed à superflua humiditate argenti viui, & à superante temperamento. Sepe enim ubi uberius, quam par sit, inunctum fuerit, eos in perniciem ducit, quippe quod uniuerso sanguini putredinem inferat, idque extrinsecus dumtaxat adhibitum, quanquam & id ipsum intus assumptum occidit, si modum quendam excefferint, siquidem præ nimia sui frigiditate vitales spiritus, cordisq; substantiã congelat, & ulterius cap. 28. ejusdem libri loquens de argenti viui pernitiãli natura sic ait; Putrefacit enim hoc
suo

suo exuperante temperamēto innatum cordis humorē,
 ac subinde congelat sanguinē, vitales spiritus, & ipsam
 deniq; cordis substantiā, quandoquidem id medicis ex-
 perientia compertum est, ut in historia relata illius phar-
 macopolæ. Quo argumento palam fit, magno admo-
 dum excessu frigidum esse argentum viuum: ab effectu
 cognosces illud, nam in regione Aphrica, ob maximum
 æstum, naturales, seu incolæ, ut quiescat facultas anima-
 lis, ratione cuius fit somnus, solent utres replere, & in-
 tus ponere aliquam quātitatem argenti viui: & sic utres
 reddunt valde frigidos, somnum ut inducant, ut refert
 Falopius. Assigno præterea aliā rationem suæ frigidi-
 tatis, & signum certissimum cognoscendi locum, seu fo-
 dinam argenti viui; ubi enim sunt syluę, prataq;, in qui-
 bus nascuntur arbores semper virentes, non producen-
 tes aliquem fructum ob argenti viui virus, ac vapo-
 rem venenatum aduersantem generationi, si in plantis
 id fit, in corporibus humanis quid fiet? In huiusmodi e-
 nim locis argentum viuum producentibus est aquarum
 multitudo: ergo bene sequitur, quod simile simile que-
 rit. Iterum ab effectu intelligi potest, argētum viuum
 esse summe frigidum, & humidum, quia fossiles argen-
 ti viui vix tertium annū excedunt in tali opere sine sur-
 ditate, vel epilepsia, vel malo habitu, vel paralyti, apo-
 plegiaq;. Hęc relata, fiūt ab humore frigido, & humido,
 ergo ab argento viuo tanquā a causa frigida, & humida.

Tandē non desunt garruli, qui instāt esse calidum ob
 ulcera, quæ fiunt in ore, lingua, palato: sed illis duobus
 modis satisfaciā. Primo, ulcera oris nō a siccitate, sed
 ab humiditate putrefaciente argenti viui euenire. Se-
 cundo modo ab humore Gallico faciēte talē morbum,
 qui malignus cum sit, corrodit, & exulcerat illas partes

C oris,

*Ioan. Fer-
 nelius de
 lu: Vene-
 rea ad me-
 diū. §. ad
 hæc. arbo-
 res ad fo-
 dinas ar-
 genti viui
 tardi^m mul-
 to quam a-
 lijs in lo-
 cis folia e-
 mutūt, &
 vix ūquā
 flores e-
 dunt.*

oris, tq̄auam partes laxas, recipientes totā corporis mo-
lem: igitur argentum viuum minerale, quo utimur in un-
ctionibus; est frigidum. & humidum. Constat idem e-
tiam, quod tactum, miram frigiditatem mēbris infert,
eaq; stuporem, ac paralifim adducat. Et qui contēdunt,
esse calidum ob penetrationem, quæ conspicitur adeo,
ut incisa eorum, qui semel, aut iterum ex morbo Vene-
reo exancti fuerunt, argentum viuum emanasse conf-
pectum fit, quod ego fieri crediderim, nō ex insita, aut
genuina caliditate, sed quod rebus quibusdam urētibus,
vel extingatur, vel admisceatur, quibus retundi solet,
ac hebetari frigida, humidaq; qualitas, atq; ignea quæ-
dam qualitas; ut clarius nos docet Leuinius Lēnus, lib.
2. de occultis nature miraculis, cap. 35. de vi prodigio-
sa argenti viui, quod facillime accōmodatur illis rebus,
quibus miscetur, ut facit aqua. Et Lacuna Segouiensis
scriptum reliquit, lib. 5. super cap. 79. Dioscoridis, fol.
541. & concludit dicens; veram qualitatem argenti vi-
ui esse frigidam, & humidam in quarto, & quod sit ma-
xime penetrabile cum rebus admixtis; quarum causa ac-
quirit caliditatem, & permeat ossa, nervos, membranas,
ubi solo relicto, ac deserto ab alienis qualitatibus, quæ
ipsum reliquerunt; & reductum ad suam natiuam quali-
tatē, dissipatis alienis aduentitijs, plurimorum frigido-
rum morborum est causa, quia non potest occultari,
quod naturale est, ut Horatius in Epistolis elegantissi-
me, venustissimeq; dixit.

Naturam expellas, furca tamen usque recurret.

Pindarus etiam in Olimpijs, hymno 13.

Amaxon de crupsa to syggenees ethos.

Id est, impossibile est, occultare ingenitos mores.

Et

Et in eodem opere, hymno II.

Emphues out æthoon aloo peex,

Out eribromoi leontes

Dialla xainto eethos.

Id est, si quidem natura infitos, nec ardens vulpes, nec graviter rugientes leones mutauerint mores. Idque quod naturale est, quibuscumque rebus misceatur, semper suam seruat naturam. Et contingit argento viuo permixto qualitatibus calidis, quod Felli mutata à Venere in pulcherrimam virginem, quæ cum adfuisset solemnitati nuptiarum, proculq; vidisset murem, maxima celeritate eum persecuta est non mutata natura, nam quod a natura est, non transmutatur. Si frigidum, ac siccum esset argentum viuum, ut Amatus tenet, potius nervos conseruaret, quam labefactaret, qui non conseruantur, sed potius paralyti corripuntur, idq; euenire credimus ob suam superfluam humiditatem, & frigiditatem, & non à siccitate, ut Amatus intendebat; quam opinionem potius abjiciendam, quam defendendam arbitramur. Et cum Fernelio lib. de lue Venerea, cap. 7. post medium fol. 62. finem imponamus, dicente; Sed rem in hydrargyro admiratione dignam, à nullo (quod sciam) animaduersam, contemplemur. Hic enim si quis rerum euentus bene obseruet, non modo pituitosis morbis obnoxia nostra reddit corpora, partesq; omnes, imprimis carnosas suo frigore, & humore lædit, verum ita labefactat, & sua qualitate imbuit, ut vix corpus feбри corripipi possit, etiam si multa scateat cacochymia. Hæc habui, ut tibi morem gererem, & ut intelligas, quod semper tuo obsequio adsum, adfui, & usq; adero; Aveto.

L A V S D E O.

Y O è visto esta question de el tempera-
mento del Azogue por el Doctor Iuan
de Sosa, i està mui doctamente disputa-
da, i sera mui vtil, i prouechofo, que se impri-
ma. Fecho en Sevilla a veintiquatro de Mayo
de mili seiscientos i cinco años.

El Doctor Saavedra.

